

Z OBSAHU	Sparta nebo Athény?	05
	Stanisław Suchowolec – Mučedníci komunismu	08
	Odvaha – vlastnost charakterního člověka	12

Foto: Ondřej Mléčka / Člověk a víra

Petrova služba – služba jednoty

V poslední době se často diskutuje o různých názorových proudech v církvi. Ten je liberál, onen je konzervavec. Zdá se, jako by se tímto rozdělením poměřovalo cokoli, co spadá do světla světa. Výjimkou není ani papež. Obávám se, že si ne vždy zcela uvědomujeme, že nejsme majiteli pravdy, ale jejími služebníky. Papež Benedikt XVI. měl biskupské heslo „*Cooperatores Veritatis*“, tedy „Spolupracovníci pravdy“ (srov. 3 Jan 8).

Jako křesťané bychom měli mít k pravdě hluboký a uctivý vztah. Sám Spasitel totiž řekl: „Já jsem Pravda“ (Jan 14,6). Pravda tedy už není jen, jak to říká klasická definice, shoda věci s rozu-

mem, ale osoba, Bůh sám. Tuto Pravdu nemůžeme vlastnit, ale můžeme se k ní pouze blížit, a to s úctou a chvěním.

Protože Kristus je jen jeden, vyžaduje Pravda jednotu. A právě garantem této jednoty je papež. Obojí pohled – nazpět i dopředu – je oprávněný: důraz na tradici bez spojení se současností a výhledem do budoucnosti by činil církev muzeem či skanzenem. Naopak důraz na změny bez zakotvení v tradici by církev odřízl jako ratolest od kmene, vždyť žijeme z událostí, které se odehrály v dějinách.

Magisterium, péče o autentickou víru, je prvním úkolem papeže samotného i jako hlavy biskupského kolegia.

Liturgická oslava Stolce svatého Petra je tedy nejen připomínkou, že máme v Římě papeže, ale toho, že Petrovo povolání: „A ty pak utvrzuj své bratry“ (Lk 22,32) je stále aktuální.

V době, kdy je svět stále plný napětí, rozdělován, kdy stojí jeden proti druhému, budme my křesťané po vzoru mnohých papežů spolupracovníky Pravdy stejně jako svědky Lásky. A když budeme chtít postavit někoho proti někomu, připomeňme si slova, připisovaná svatému Augustinovi: „V tom podstatném jednotá, v pochybnostech svoboda, ve všem pak láska“.

*P. ThLic. Stanislav Příbyl, Th.D., CSsR
generální sekretář ČBK*

USA: Úděsná norma a zrušení výhrady svědomí

V otevřeném listu k věřícím newyorské arcidiecéze kardinál Timothy Dolan pranýřuje nově schválené potratové zákony. Podle těchto norem může být ve státu New York potrat vykonán až do chvíle porodu a lékařský personál nemá nárok na uplatnění výhrady svědomí před výkonem takto morbidního činu.

„Jsem pastýř, nikoli politik – vysvětluje arcibiskup v pastoračním listu přečteném v závěru všech nedělních bohoslužeb – avšak jako pastýř jsem zavázán vyzývat naše politické vůdce, vybízet je k přezkoumání jejich priorit, k úctě a ochraně nenarozeného dítěte v mateřském lůně s tímž důrazem jako v případě soucitu s přistěhovanci bez dokumentů, se svobodnou matkou pečující o rodinu, s umírajícími prarodiči nebo s chudými, bojujícími o přežití“ – píše kardinál Dolan.

Guvernér Andrew Cuomo odpověděl na výzvu newyorského arcibiskupa v dlouhém rozhovoru pro *New York Times*, ve kterém kardinála Dolana zařadil k „náboženské pravici“. Ten pak v odpovědi na svém blogu guvernéra, který se často označuje za katolíky, vyzval k opětovnému zvážení svých deklarací, protože „redukování lidských práv předčasně narozených na katolickou kauzu je uráž-

Kardinál Timothy Dolan. Foto: defense.gov

kou představitelů mnoha dalších náboženství spřízněných“ v těchto otázkách, ale také útokem na ústavu a biologii.

Rovněž biskup Joseph F. Naumann, předseda komise *Pro-Life* amerických biskupů označil v minulých dnech nově schválený zákon za „čisté a zřejmé zlo“. „Je lež a je nepoctivé mít za to, že zdraví ženy odvisí od úmyslné vraždy jejího dítěte.“ Americký biskup proto vyzval všechny katolíky k činnosti ve výchovné,

legislativní a občanské oblasti ve prospěch těch nejzranitelnější, totiž „nenarozených dětí a jejich matek“.

Nový zákon legalizuje potrat jakožto zdravotní zásah a dovoluje jeho provedení až do devátého měsíce těhotenství. Ruší dokonce jakoukoli ochranu pro děti, které se po interrupčním zákroku narodí živé.

Vatican News

Francouzští biskupové brání rodinu

Francouzští biskupové vydali prohlášení, ve kterém brání přirozenou rodinu

Foto: Denny Müller / Unsplash

a funkce, které jí náleží. Vyjádřili se tak k návrhu zákona nazvaného „škola důvěry“, podle něhož má ze školního slovníku zmizet „otec“ a „matka“. Nahradit je mají obraty jako „rodič 1“ a „rodič 2“.

Biskupové demaskují tento tah jako další pokus o dekonstrukci rodinné skutečnosti pod záminkou sjednocení administrativních procedur. „Pro dítě není lhotejné, jak pojímá samo sebe skrze administrativní formulace. Užívání tradičních konceptů nesmí být považováno za projev „zpátečnictví“ už proto, že nám dovolují identifikaci v dalších generacích,“ píší francouzští biskupové.

Tato aseptická administrace rodinné-

ho života je další travestíí genderové teorie, podle níž má být lhotejné, zda jsou rodiče téhož či různého pohlaví. Kromě toho – podotýkají biskupové – v žádné rodině, včetně těch nemnoha svazků, v nichž žijí dva dospělí téhož pohlaví, nefigurují kategorie jako „rodič 1“, „rodič 2“. „Kdo bude v páru rodičem číslo jedna a kdo číslem dvě? A v případě rozvodu se stane číslo dvě číslem jedna?“ – narážejí biskupové na absurditu nového legislativního návrhu a nebojí se konstatovat jeho směšnost.

Vatican News

Vězenkyně 42: Příběh severokorejské křesťanky

Foto: James L.W / Unsplash

Severní Korea jí vzala jméno, svlékla šaty a oholila vlasy. Ale jedna věc, kterou vězenkyni 42 nemohli vzít, byla její víra v Ježíše.

Přežila to, co se zdálo jako rozsudek smrti. Uprchla do Číny během hladomoru, aby mohla nakrmit svou rodinu. Jeden rok strávila v izolačním vězení a byla propuštěna po dvou letech těžké práce. Organizace *Open Doors* USA odhaduje, že v Severní Korei je vězněno 250 000 lidí, z nichž 50 000 jsou političtí vězni pro svou křesťanskou víru.

Open Doors doufala, že diplomatické úsilí – včetně zimních olympijských her v roce 2018 a summit Trump-Kim – by mohlo znamenat zmírnění tlaku a násilí vůči křesťanům. Ale nebylo tomu tak.

Křesťané jsou stále považováni za „hrozbu“ ideologii a režim se snaží zbavit se jich buď smrtí, zadržovacími centry, reedukačními tábory nebo nejbezpečnějším vězeňským táborem známým jako Kwan-li-so.

V rozhovoru s *Open Doors* „42“ vyprávěla, že každé ráno jí ostraha položila stejné otázky: „Proč jsi byla v Číně? S kým ses setkala? Šla jsi do kostela? Měla jsi Bibli? Potkala jsi nějaké Jihokorejce? Jsi křesťanka?“

Říkala, že musela lhát, aby zůstala naživu.

„Jsem křesťan?“ „Já miluji Ježíše, ale

popřela jsem to. Kdybych přiznala, že mi pomohli čínští křesťané, byla bych zabita buď rychle, nebo pomalu,“ řekla. „Každý den jsem byla zbitá a dokopaná, nejvíc to bolelo do uší. Moje uši zvonily hodiny, někdy i dny.“

Řekla, že v prvním roce byla uvězněna v chladné cele v izolačním vězení a nikdy neviděla sluneční světlo a ani jednu duši.

Jednoho dne se objevila u soudu, kde ji oficiálně rozvedli s jejím manželem. Prý kvůli sobě a svým dětem. Zjistili, že není vinná tím, že on je křesťanem. Přesto byla odsouzena na čtyři roky v reedukačním táboře.

Během 12 hodinových pracovních dnů se její stav zhoršil a musela zůstat v kasárnách. Ale tam uviděla ženu, jak se pod dekou modlí v jazycích.

„Uvnitř tohoto severokorejského vězení jsme vytvořili tajnou církev. Když jsme se setkali a cítili jsme se v bezpečí, modlili jsme se modlitbu Páně a Apoštolské vyznání víry,“ řekla. „Ona byla vlastně odvážnější než já, mluvila s ostatními o Kristu.“

„Vězenkyně 42“ byla propuštěna po dvou letech prací. *Open Doors* řekla, že nejdříve chce najít svého manžela a děti.

Open Doors, krestandnes.cz

SLOVO BISKUPA

To, co lidi zásadně (nejen stupněm) odlišuje od vyšších savců, je rozum. Teoreticky všechno mohou mít lidé společné nebo podobné s některými zvířaty, jen rozum a svobodnou vůli (řízenou i rozumem) ne. Je to známé, ale neškodí si to, zvláště v dnešní době, připomínat.

Když si lépe všimneme toho, k čemu jsme vědomě nebo i podvědomě vedeni v současné kultuře, zjistíme, že je to snaha podřídit rozum citům a ne harmonizovat city s rozumem. Tam, kde převládají emoce, tam vždycky hrozí reálné nebezpečí nějakého zlomu, pádu či dokonce neštěstí. Optimální stav spočívá v tom, abychom je drželi v rovnováze, a to tím, že na prvním místě to bude rozum, který bude řídit (i když ne absolutně) city a pudy a ne opačně a city budou rozumu poskytovat zpětnou vazbu. Jinak hrozí, že upadneme do iracionálních životních postojů.

Druhá božská osoba, Ježíš Kristus, který se vtělil na tomto světě před dvěma tisíci lety, a ve všem se lidem připodobnil kromě hříchu, to žil tímto způsobem a měli bychom stále hledět na něj a z něj si brát nejen vzor, jako z dokonalého člověka, ale i sílu (ze svátosti), abychom to dokázali.

My křesťané se neřídíme jen takzvaným přirozeným rozumem (někdy už jen to by byl veliký úspěch), který není neomezený a mnohdy selhává, ale doplňujeme ho zjevením, které zodpovídá našim nevyzpytatelným a nevyslovitelným touhám... Slovem Božím i tradicí. Je evidentní, že náš rozum je nekonečně přesahován už jen při pomýšlení na náš nevyhnutelný konec na tomto světě, nebo třeba i jen na lásku k nepřátelům...

Uvědomujeme si, že kdybychom se důkladně řídili pravdami křesťanství, žili bychom sice ne bez křížů, ale určitě spokojeněji a s větší radostí se připravovali nejen na jednotlivé lidské okamžiky, ale především na ten nejdůležitější okamžik naší pozemské existence.

Ladislav Hučko

Mons.ThDr. RNDr.
Ladislav Hučko, CSC,
apoštolský exarcha
řeckokatolické církve

JAK MŮŽEME U MLADÝCH LIDÍ VZBUDIT ZÁJEM O NÁBOŽENSTVÍ?

7. leden letošního roku jsem strávila v Oxfordu. Přijela jsem, když kostelní zvony odbíjely poledne. Byl „nultý týden“, takže tam bylo jen pár studentů. Projížděli kolem mě na kolech, vlály za nimi vlněné šály a mizeli ve dvorech kolejí, jako by prošli skříní C. S. Lewise.

Navzdory mnoha moderním budovám a autobusům plným turistů rytmus tohoto města zůstává stejný jako v 19. století. Spíše jsem se courala než běžela, opatrně jsem kráčela z nádraží a dokonce jsem se přistihla, že si čtu vývěsky u Ashmoleova muzea a před divadlem Oxford Playhouse – což bych v běžném londýnském uspěchaném provozu nikdy nedělala. Přijela jsem do města, protože jsem byla členem Externího poradního týmu pro teologii a náboženství při Oxfordské univerzitě a měli jsme se setkat, abychom diskutovali o tom, jak přitáhnout více studentů a získat více finančních prostředků pro obor, který už není považován za moderní. Nízký počet uchazečů o studium teologie a náboženství se zdá být absurdní vzhledem k tomu, že pro politiku řady zemí nebylo náboženství nikdy důležitější než dnes. Jak budeme moci pochopit Írán, Irák nebo Izrael, pokud budeme nábožensky negramotní?

Velikonoce nejsou čokoládový zajíc

Naše neznalost ovlivňuje rovněž naši národní kulturu. Obrazy betlémů, odkazy na Zjevení Janovo nebo dokonce na Trojici, pojmy jako „marnotratný syn“ a „milosrdný Samařan“ dostávají osoby mladší 18 let do rozpaků. Více lidí ví, co je „suchej únor“, než jaký je význam slova půst. Doufala jsem, že když taková známá osobnost jako Neil MacGregor bude hovořit o víře v pořadu Radia 4 *Living with Gods* (a vznikla k němu i doprovodná výstava v Britském muzeu), nová generace projeví zájem o posvátno. Žel, téměř nic nenasvědčuje tomu, že by se tak stalo.

Společný tlak materialismu a multikulturalismu zajišťuje, že náboženství zůstává temnou dírou ve vzdělání až příliš

Foto: Pexels / Pixabay

mnoha mladých lidí. To může vzbuzovat různé zajímavé otázky, jak zjistila jedna středoškolská profesorka. Loni, říkala, se jí jeden student během ramadánu zeptal, jestli je tento půst přípravou na Velikonoce. Domnívám se, že je to o něco lepší, než když vše, co děti o Velikonocích znají, je čokoládový zajíček...

Plenky v pěti letech

Zřizování charitativní organizace by mělo být doprovázeno upozorněním: „POZOR! Postupujte opatrně. Můžete přijít o zdravý rozum.“ Přesně před rokem jsem se rozhodla založit diskusní skupiny na podporu rodičů, kteří se snaží vychovat šťastné a sebevědomé děti. Brzy jsem se přesvědčila, že jediný způsob, jak tento projekt uskutečnit, je status chari-

tativní organizace: jednotlivci, správci financí a nadace jsou opatrní, když mají dávat peníze někomu, kdo není zaregistrován jako charitativní organizace (součástí jejich důvodů jsou i daňové odpisy). Ale jak vám to komplikuje život, když se chcete oficiálně stát dobrodincem! Byrokracie mě přímo drtila, z předpisů se mi točila hlava, nekonečné formuláře mě doháněly k slzám.

Když jsem věděla, že proces registrace je pod kontrolou, mohla jsem vypracovat plán, jak malá charitativní organizace může být prospěšná rodičům. Hovořila jsem s řadou ředitelů – a byla jsem v šoku z toho, co mi říkali. Téměř třetina pětiletých žáčků chodí do školy v plenkách, není schopna sedět a dávat pozor, normálně si hrát nebo jíst přibo-

Tetička vypadala zmateně, holčička jí vysvětlila: „Tatínek by pak se mnou trávil spoustu času.“

rem. Je prokázáno, že to ovlivňuje dlouhodobě vyhlídky dítěte: pětileté dítě, které není připraveno na školu, pravděpodobněji vyroste v devítiletého surovce, jenž bude pravděpodobně vyloučen ze školy, stane se členem nějakého gangu a skončí za mřížemi.

Chci být klientem

Špatná rodičovská výchova není záležitostí pouze „nefunkčních“ rodin. Jeden z bankéřů od Goldmana Sachse přiznal,

že když se milující tetička zeptala jeho pětileté dcerky, čím by chtěla být, až vyroste, ta okamžitě odpověděla: „Klientem.“ Když tetička vypadala naprosto zmateně, holčička jí vysvětlila: „Tatínek by pak se mnou trávil spoustu času.“ Samozřejmě, že to není beznadějně. Například jednou částí Británie, kde je náboženství pořád ještě velice živé a v rodinách je dobrá náboženská formace ve vzdělání, je jižní Londýn. Skvělá praktická lékařka, kterou znám, tam má ordina-

ci, a vždy ji ohromuje počet – převážně afro-karibských – věřících, kteří se účastní bohoslužeb v tamějších baptistických, adventistických a katolických kostelích.

Cristina Odone
catholicherald.co.uk
Přeložil Pavel Štíčka

SPARTA NEBO ATHÉNY?

Fiktivní filosofické rozhovory o nefiktivních problémech

Xenofón. Foto: wikia.com

N: Několikrát jsi zmínil, že odkaz antických Athén je pro západní kulturu a civilizaci obzvláště důležitý. Každý, kdo se jen trochu obeznámí s dějinami Západu, nemůže jejich podmíněnost ze strany antiky popírat. Překvapuje mě však, proč se naše kultura spojuje jen se starými Athénami, když antické Řecko představovalo mnohem komplexnější útvar. Vedle Athén tam byla spousta dalších významných měst. Proč je Athény natolik zastínily, že jsme se stali pouze jejich dědici? Proč třeba nemluvíme také o Sparťanech jako o našich dávných předcích, u nichž se můžeme inspirovat zase něčím jiným? Není vzdvihování mimořádného vlivu Athén na pozdější vývoj Západu příliš reduktivní? Nepřehlídí se v tom příspěvek jiných řeckých městských států?

F: To jsou zajímavé otázky. Sparta a Athény představovaly dva zásadně rozdílné způsoby pohledu na lidský život, na společnost a politickou realitu. Právě tady bych viděl odpověď na tvůj dotaz. Již v antice byli lidé rozdělení v hodnocení obou států. Někteří inteligentní myslitelé dávali jednoznačnou přednost Spartě. Docela dobrým příkladem byl athénský aristokrat Xenofón, který svým obdivem k lakedaimónskému zřízení nijak nešetřil. Asi se divíš, jak někteří občané Athén mohli vzhlížet ke svým spartským soupeřům. Jistě by se našla celá

řada vysvětlení, ale mezi ně by bylo třeba zařadit i to, že pověstné spartské chůvy byly najímány do aristokratických rodin i v jiných částech Řecka. Někteří athénští občané z vysokých kruhů měli tudíž dobré vzpomínky na svá dětská léta pod dohledem disciplinovaných spartských žen. Xenofón k nim zřejmě také patřil.

N: Pozoruhodné! Sympatie určitého počtu vzdělaných Athénanů ke Spartě ale nelze pochopit jen na základě takového sentimentu. Tito erudovaní lidé se ve svém postoji museli opírat o mnohem vážnější důvody. Co k tomu říká Xenofón?

F: Ve svém spise *Lakedaimónské zřízení* se zamýšlí nad tím, proč Sparta hrála tak významnou roli v dějinách Řecka navzdory své nevelké rozloze a malému počtu obyvatel. Jeho slovy tomu bylo tak kvůli spartským zvyklostem. Xenofón složil poklonu zákonodárci Lykúrgovi, neboť podle jeho slov „poslušni jeho zákonů dosáhli Sparťané štěstí“. Dále nám sděluje, že „podle mého mínění to byl nejvyšší moudrý muž; nenapodobil jiné státy, ale ustanovil opak toho, co platilo ve většině z nich, a učinil tím svou vlast nejšťastnější“. Xenofón tedy oceňoval radikalitu spartského režimu, který se od ostatních politických forem nelišil jen do určité míry, nýbrž představoval zásadní opak společenských a politických organizací, které byly vlastní jiným řeckým

Foto: Pexels / Pixabay

městským státům.

N: Z dějin známe, jak spartské zřízení vypadalo a jak konkrétně fungovalo. Šlo o smíšený režim obsahující prvky monarchie (vláda královská, byť vykonávána dvěma nositeli úřadu), aristokracie (instituce *gerusie* neboli senátu) a demokracie (instituce *apelly* neboli lidového shromáždění). Není mi jasné, proč by tato politická struktura měla představovat opak toho, co se nalézalo v jiných státech. Vždyť i jinde vládli králové, kteří okolo sebe měli aristokratické poradce a lidové shromáždění se tím či oním způsobem vyskytovalo ve státech i za hranicemi Peloponésu.

F: K orientaci nám může dopomoci znalost motivů, s nimiž Lykúrgos přistoupil k reformě spartského života. Historikové říkají, že před zavedením Lykúrgova zákonodárství byla Sparta místem kulturního života, jehož úroveň byla srovnatelná s výší kultury na jiných územích Řecka. Jakmile prostor ovládl Lykúrgos se svými pomocníky, vše se naprosto změnilo. Sparťané se ke své dřívější kultuře nejen obrátili zády, nýbrž dokonce po ní záměrně zahladili všechny stopy. Změnili kurz o 180 stupňů. Podle starého podání se Lykúrgos před zavedením svých zákonů vydal na studijní cesty po světě. Kromě jiného měl zavítat na Krétu a do jónské maloasijské oblas-

ti. Krétské zřízení mu imponovalo – seznámil se s disciplinovaným způsobem života vládnoucích elit, s pravomocemi nejvyšších úředníků zvaných *kosmoi*, se systematickým výcvikem chlapců pro armádu a se společným stravováním občanů. Všechny tyto zvyklosti pak přenesl i do Sparty. Krétský režim tedy považoval za dobrý a zdravý.

Plútarchos nám sděluje, že na těchto cestách postupoval jako lékař – nejprve se na Krétě seznámil se zdravým přístupem k životu, poté chtěl zkoumat úpadkovou a nemocnou zřízení. Ty podle jeho soudu našel právě v jónské oblasti. Po svém příchodu sem se ke své nevoli setkal s „jónskou nádherou a rozmařilostí“. Bohatství plynoucí koloniálním měštem z cílého obchodu, názorová pluralita a ostentativní svobodomyšlnost ho odpuzovala. Když své cesty dokončil, odebral se do Delf, aby se svěřil pod ochranu bohů. Odtud se vrátil vybaven tzv. *rhétrami*, tedy výroky bohů, které se týkaly nového uspořádání Sparty.

Lykúrgovy zákony tedy nespočívaly na racionálním základě, nýbrž na vůli

bohů. Pokud si vzpomínáš, kdysi jsme hovořili o tzv. kosmologických civilizacích starověkého Východu, v nichž panovaly stejné poměry. Sparta se proto nedokázala vymanit z mytické mentality, která byla typická pro lidi žijící v neutěšených orientálních tyraniích. Změny a lidská vůle neměly v takových systémech žádného významného místa. Na potvrzení můžeme citovat Xenofóna: „Chci vyložit také to, jaké ustanovil Lykúrgos vztahy mezi králem a občanstvem, protože forma vlády jediná zůstává taková, jak byla ustanovena na počátku, kdežto ústavy ostatních států – jak můžeš shledat – prošly změnami a mění se ještě nyní. Přikázal, aby král, protože je potomek boha, vykonával za stát všechny veřejné oběti...“.

V základech ústavy Sparty a Athén se tudíž skrývá podstatný rozdíl. Solón, největší athénský zákonodárce, viděl v zákonech rozumná opatření, která lze racionálně ospravedlnovat. K žádné vůli bohů se neodvolával. Aristoteles nás upozornil na to, jak Solón aplikoval kauzální myšlení v oblasti politické správy. Athény ve zmíněném ohledu zaujímají naprostý protipól Sparty. Všimni si také, že Lykúrgem odmítané poměry v jónských městech významně podmiňovaly vznik filosofie a kultury, které byly později importovány na athénskou půdu. Není určitě náhodou, že ve Spartě nekvetla ani umění ani filosofie. Lykúrgos záměrně znehodnotil peníze, neboť se obával zbohatnutí občanů a jejich následků. Bohatý občan se obrací k neužitečným činnostem, což podle Lykúrga oslabuje stát v jeho samotných základech. Plútarchos stav ve Spartě dobře popisuje: „Potom začal dávat výhost nepotřebným a zbytečným uměním. Ale větší část jich, i kdyby je byl nikdo nevyháněl, se musela sama vytratit zároveň se znehodnocenou měnou...Vždyť železná mince se nemohla dovážet k ostatním Řekům, kde neměla cenu a byla k směchu, takže ani nebylo možné nakupovat

Ve Spartě byla individualita občanů systematicky potlačována, „nikomu nebylo dovoleno žít, jak by sám chtěl, poněvadž se domnívali, že nepatří sami sobě, nýbrž vlasti“.
Vše u nich směřovalo k posílení kolektivního ducha.

Podle jónské mentality je obchod a určitá úroveň bohatství důležitá proto, aby byly nasyceny základní potřeby lidí.

cizí zboží a tretky, ani žádná kupecká loď neplula do přístavu, ani do Lakóniky nepřicházel žádný učitel výmluvnosti ani potulný věštec, ani svůdce ani žádný výrobce zlatých a stříbrných šperků, poněvadž tam nebyly peníze“.

Srovnej s tímto dórským postojem reprezentanty jónské mentality Platóna a Aristotela. Podle nich je obchod a určitá úroveň bohatství důležitá proto, aby byly nasyceny základní potřeby lidí. Teprve tehdy je možné se obrátit k neúčinným činnostem, mezi nimiž zaujímá privilegované místo filosofie. Neúčinnost není v jejich pohledu pejorativním označením, nýbrž výrazem maximální cennosti. Co je užitečné, má povahu pouhého prostředku. Co je neúčinné, má povahu cílové hodnoty a je tedy něčím absolutním. Neúčinné nelze užívat jako nástroje k dosahování něčeho jiného od něj, nedá se instrumentalizovat. V atmosféře takového myšlení se mohla vyskytnout postava typu Sokrata, který jednak pochopil absolutní hodnotu filosofie, avšak nezůstala mu skryta ani cennost individuálního myšlenkového a etického nasazení. Aby se člověk mohl

oddat promyšlení smyslu svého života, potřebuje volný čas, kterého se lidem bez patřičné ekonomické základny jednoduše nedostává. Na nic z toho ve Spartě nenarážíme.

N: Copak se ve Spartě nevyskytovaly nějaké vyhraněné individuality?

F: Jistě ano, ovšem se zcela odlišným profilem než měly individuality athénské. Ve Spartě byla individualita občanů systematicky potlačována, či slovy Plútarcha „nikomu nebylo dovoleno žít, jak by sám chtěl, kdežto měli právě tak jako ve vojenském táboře i způsob života vymezený k službě obce... poněvadž se domnívali, že nepatří sami sobě, nýbrž vlasti“. Vše u nich směřovalo k posílení kolektivního ducha. Veškerá cvičení byla společná, výuka zpěvu a hry na hudební nástroje se týkaly skupin, ne jednotlivců. Běhá mi mráz po zádech, když čtu další Plútarchův popis: „Lykúrgos vůbec přivýkal občany, aby nechtěli a nedovedli žít v soukromí, ale aby jako včely vždy byli spojeni s celkem a navzájem se sdružovali kolem vůdce, přičemž se z nadšení a horlivosti bezmála odříkali sebe samých a zcela patřili vlasti“. Ponoř se do

studia Sokrata, Platóna, Aristotela a ještě i dalších řeckých myslitelů, kterým je uvedená mentalita zcela cizí. Nebudeš si moci nevšimnout, že pojmají kulturního a svobodného člověka jako patřícího sám sobě, ačkoliv i on je poután silnými vazbami ke své *polis*. Někdy se spolu můžeme podívat na slavnou Periklovu pohřební řeč nad prvními padlými Athéňany na počátku peloponéské války. V ní je rozdíl Sparty a Athén vykreslen velmi výstižně. Už ti dochází, proč nás více inspirují Athény než Sparta?

N: Mám v tom teď více jasno. Jen nechápu, proč vzdělanci jako Xenofón mohli Spartu tak opěvovat.

F: Xenofón byl duchem voják, sám prokázal své výrazné velitelské kvality v četných bitvách. Disciplína a podřízení se jednotnému vůdčímu principu pro něj byly samozřejmostí. Dal prostě průchod svým preferencím a nedošlo mu, že spartský způsob života není zrovna nejlepším modelem pro lidské společenství, v němž má být každému jedinci umožněno všestranně rozvinout své schopnosti.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal, Ph.D., filosof, vyučující na vysoké škole CEVRO Institut

Ve Spartě byla individualita občanů systematicky potlačována. Vše u nich směřovalo k posílení kolektivního ducha.

RC MONITOR JE ZASÍLÁN BEZPLATNĚ

Můžete si jej objednat na adrese Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha nebo na rcmonitor.cz. Zde se také můžete přihlásit k pravidelnému zasílání zpráv e-mailem.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

PSČ:

E-mail:

Počet výtisků:

Vydávání RC Monitoru je možné jedině díky zasílaným darům. Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Dary lze uplatnit pro snížení základu daně. Všem dárcům Pán Bůh zaplať.

STANISŁAW SUCHOWOLEC

Mučedníci komunismu

Násilná smrt otce Popiełuszka v roce 1984 šokovala nejen komunistické Polsko. Pro aktivisty Solidarity a dalších opozičních organizací byla varováním, že mohou skončit stejně jako otec Jerzy. Mnohé však nezastrašila, ale naopak aktivizovala k pokračování v jeho díle. K Popiełuszkovu odkazu se přihlásil také jeho přítel a mladý kaplan Stanisław Suchowolec.

Narodil 13. května 1958 v Białystoku na severovýchodě Polska. Byl jediným dítětem Mariana a Bronislavy Suchowolcových. Rodiče byli velcí vlastenci a také hluboce věřící. Otec bojoval za 2. světové války v polských jednotkách na Západě, mimo jiné v bitvě o Monte Cassino, matka byla nuceně nasazena v Německu. Už jako chlapec měl dost odvahy a nebál se zeptat učitelky ve škole: „Budeme mluvit i o Katyni?“ Po ukončení střední školy nastoupil v roce 1977 do kněžského semináře. Během studií se proslavil mimo jiné tím, že po vyhlášení výjimečného stavu schovával v domě rodičů výtisk samizdatových tiskovin.

Kněžské svěcení přijal 11. června 1983. Byl ustanoven kaplanem ve farnosti Svatých apoštolů Petra a Pavla v Suchowoli, shodou okolností rodné vsi kněze Jerzego Popiełuszka. Jerzyho rodiče žili ve čtyři kilometry vzdálené obci Okopy a otec Staszek je často navštěvoval. Není překvapivé, že oba kněží se brzy spřátelili, přičemž pro o 11 let mladšího otce Stanisława byl J. Popiełuszko velkým vzorem, který chtěl následovat. Když se loučil kněz Jerzy naposledy se svými rodiči, řekl své matce: „Maminko, ne-trap se. Kdyby se se mnou, nedej Bože, něco stalo, tak mě přece Staszek nahradí.“ Vražda J. Popiełuszka jeho přítelem hluboce otřásla. Otec Staszek přísahal, že bude pokračovat v jeho díle za každou cenu. Jeho blízcí tvrdili, že dokonce napodoboval i Popiełuszkovy pohyby. Jel i s farníky na pohřeb otce Jerzego. Následně začal od listopadu 1984 sloužit v Suchowoli po vzoru Popiełuszka mše za vlast. Nechal před zdejším kostelem vztýčit dřevěný kříž s informací, že kněze J. Popiełuszka zavraždili pracovníci komunistické tajné policie (SB) a na hřbi-

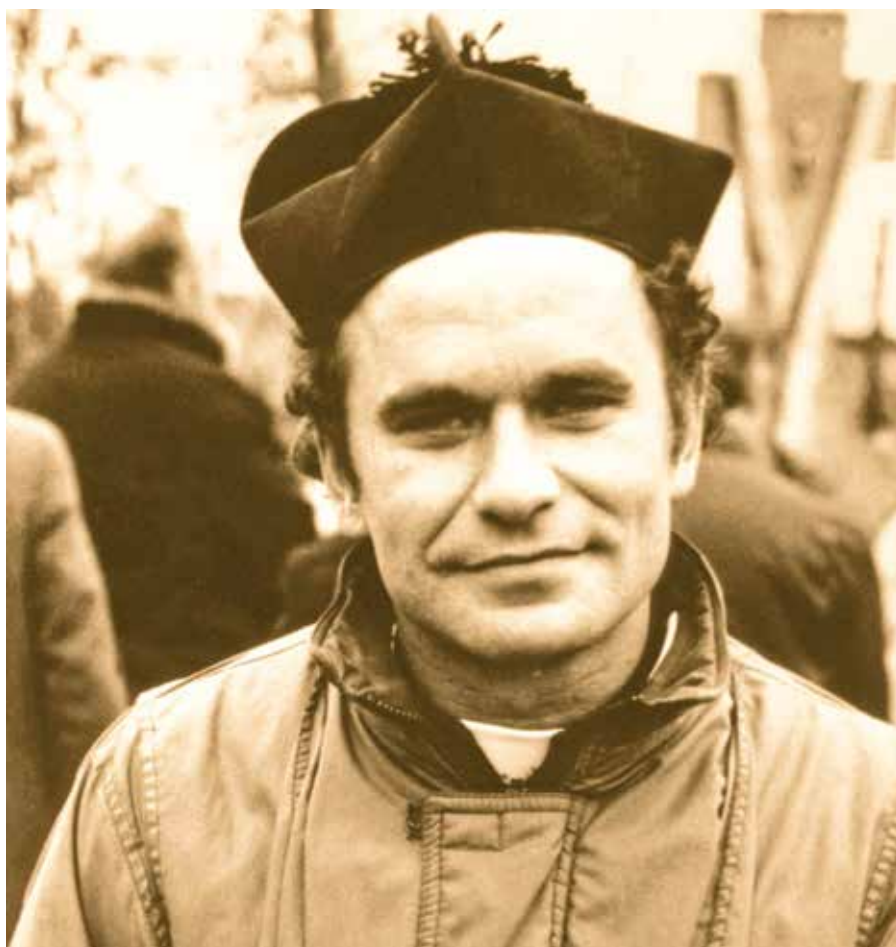

Foto: newsweek.pl

tově vybudoval jeho symbolický hrob. Na faře zřídil místnost, která byla zasvěcena památce mučednické smrti otce Jerzego. Stal se také duchovním oporou Popiełuszkových rodičů, kteří jej vnímali jako svého druhého syna.

Vymlátíme ti Solidaritu z hlavy!

Kvůli svému zájmu o památku otce Popiełuszka a kontakty se Solidaritou se stal objektem pozornosti funkcionářů SB, kteří jej hodnotili jako „politicky nebez-

pečného“ a už od roku 1978 na něj vedli svazek pod jménem „Pohřeb“. Od roku 1984 neslo intenzivní sledování kněze tajnou policií SB krycí název „Suchowola“. Nejdůležitější zprávy o Suchowolcovi směřovaly dokonce do kanceláře ministra vnitra gen. Czesława Kizczaka. Otec Suchowolec začal dostávat anonymy, vyhrožující mu zavražděním. Na faru volaly neznámé osoby nenávistné telefonáty typu: „Zdechneš jako Popiełuszko.“ Ně- kdo mu prohodil oknem kámen omotaný

Kněz byl sledován, odposloucháván, v jeho blízkém okolí působili nejméně dva spolupracovníci SB, opět dostával nenávistné dopisy a anonymní telefonáty.

nenávistným vzkazem. Do arcibiskupské kurie přicházely anonymní stížnosti a dopisy dehonestující kněze. SB naléhala na kurii, aby Suchowolce přesunula na jiné místo a zabránila mu ve sloužení mši za vlast. Opakovaně byl vyšetřovateli SB vyslýchán a bylo mu vytykáno, že šíří nenávist proti komunistické straně a bezpečnostním složkám. V době působení v Suchwoli byl několikrát napaden neznámými útočníky a zbit. Při jednom útoku na něj trojice násilníků řvala: „To máš za Solidaritu. Vymlátíme ti ji z hlavy, ty sráči!“ Na jaře 1985 mu někdo rozštěloval řízení jeho vozidla – Fiatu 126, tzv. „malucha“. Protože potřeboval odjet do Lublinu, vyměnil si auto se svým známým T. Zieniukem. Ten chtěl následně s fiatem odjet, ale jeho řízení přestalo během cesty úplně reagovat, takže se Zieniuk naboural. Nehoda skončila našťastí jen se zlomeninami končetin, ale také odebráním řídičského oprávnění pro Suchowolcova přítele.

Chtěl bych poděkovat pánům z Bezpečnosti

V červenci 1986 byl přemístěn do farnosti Neposkvrněného srdce Panny Marie v Bialystoku – části Dojlidy. Tento manévr se však komunistickým orgánům příliš nevydařil. Otec Suchowolec pokračoval ve sloužení mši za vlast, které přitahovaly ještě více lidí než na jeho předchozím působišti. Brzy navázal kontakty s opozičním protikomunistickým hnutím – stal se kaplanem Konfederace nezávislého Polska v Bialystoku a místní pobočky Solidarity. Mezi věřícími, zvláště mezi dělníky, se těšil velké oblibě – byl energický, aktivní, bezprostřední a důvěryhodný. Díky jeho charizmatu se mu podařilo usmířit a více propojit rozhádané bialystocké disidenty z různých organizací v aktivitách proti režimu. Účastnil se osobně politických soudních procesů s disidenty, pomáhal založit v Bialystoku Rádio Solidarita. Pro zdejší funkcionáře SB se stal nebezpečným soupeřem, s jehož aktivitami se ne-

chtěli smířit, a proto proti němu vystupovali výhrůžky a zastrašování. Kněz byl sledován, odposloucháván, v jeho blízkém okolí působili nejméně dva spolupracovníci SB, opět dostával nenávistné dopisy a anonymní telefonáty.

V prosinci 1987 mu neznámí útočníci povolili čtyři šrouby u zadního kola jeho vozidla Volkswagen Passat a opakovaně mu někdo vnikl do garáže a poškodil jeho auto. Je zřejmé, že pachatelé měli duplikátů klíčů od jeho vozidla i garáže. 4. srpna 1988 mu neznámý pachatel při jízdě po ulici Sovětské armády v Bialystoku hodil na čelní sklo kámen. Sklo se rozbilo; došlo k poškození auta, ale knězi se nic nestalo. Otec Stanislav se nechal před svými přáteli po dalších výpadech proti své osobě slyšet: „Smrti se nebojím, spíš toho, že bych skončil jako invalida.“ Pohyb kněze byl permanentně monitorován, před kostelem a před farou parkovaly často podobné značky aut s neznámými muži. Při svých výjezdech byl P. Suchowolec také opakovaně zastavován pod různými záminkami dopravní policie. Přátelé měli obavu o život otce Stanislava, proto mu koupili psa – dobrmana a 10 členů bialystocké Solidarity a KNP se rozhodlo, že utvoří osobní stráž kněze a budou jej hlídat před případnými útočníky. Rovněž napsali v září 1988 dopis na oficiální úřad Mluvčí občanských práv, v němž jí vylíčili ústrky a šikanu kněze ze strany SB a žádali ji o pomoc. Dopis však zůstal bez odpovědi.

Otec Suchowolec měl specifický smysl pro humor a svým chováním musel členy SB nesmírně provokovat – v pokoji, který mu tajní policisté evidentně prohledávali, měl například poprsí Lenina se stužkou Solidarity. V listopadu 1988 pronesl v ohláškách po mši: „Jako tradičně bych chtěl poděkovat pánům z Bezpečnosti (SB)... Pánové, prosím vás, přestaňte už vyslýchat lidi. Oni se ničím neprovinili. Pokud něco chcete, přijďte za mnou. Přijďte na společnou modlitbu. Promluvme si, dohodněme se. Pochopte,

TRADICE OTCŮ

Z výkladů svatého Řehoře z Agrigenta na knihu Kazatel: Má duše jása v Pánu

Jez v radosti svůj chléb a pij v dobré náladě své víno, neboť Bůh už tvé skutky ocenil.

Chceme-li vyložit toto slovo v bezprostředním a běžném smyslu, můžeme vlastně říci, že jde o přílehlavé napomenutí. Kazatel nás v něm vyzývá, že máme žít v prostotě srdce a držet se učení upřímné víry v Boha, abychom mohli jíst svůj chléb s radostí a pít své víno s dobrou myslí, a nemáme upadat do zlovolných řečí ani žít křivě, ale naopak mít správné smýšlení a podle svých sil milosrdně a štědrě pomáhat ubohým a chudým. Máme se prostě snažit dělat to, co působí potěšení samému Bohu.

Duchovní způsob výkladu nás ovšem vede k hlubšímu pochopení. Nabádá nás, abychom mysleli na nebeský a mystický chléb, který sestoupil z nebe a přinesl světu život, a také abychom pili s dobrou myslí duchovní víno, to, které vyteklo z boku pravého vinného kmene v době spasitelného umučení. Radostná zvěst naší spásy o tom říká: *Ježíš vzal chléb, požehnal a řekl svým svatým učedníkům a apoštolům: Vezměte, jezte. To je mé tělo, které je za vás lámáno na odpuštění hříchů; podobně vzal i kalich a řekl: Pijte z něho všichni. Toto je má krev nové smlouvy, která se prolévá za vás a za všechny na odpuštění hříchů.* Ti, kteří jedí tento chléb a pijí toto mystické víno, se skutečně radují a jásají a mohou volat: *Vložil jsi radost do našeho srdce.*

A podle mého názoru také v knize Přísloví právě na tento chléb a na toto víno narážela Boží Moudrost – a náš Spasitel Kristus je sama zosobnělá Boží Moudrost – když se mystická účast na Slově naznačuje slovy: *Pojďte, můj pokrm jezte, víno, mnou nalité, pijte.* A všichni, kdo jsou hodni mít na této hostině podíl, mají neustále nosit bílé šaty, to znamená skutky světla, jimiž mají zářit jako světlo, jak říká Pán v evangeliu: *Tak ať vaše světlo svítí lidem, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce v nebesích.* A že mají mít ustavičně hlavy bohatě pomazané olejem? To je Duch pravdy, který je má opatrovat a chránit před každým pokušením hříchu.

my nevíme, kdo vy jste. Podejme si ruce na znamení pokoje.“

Smyčka kolem mne se stahuje

Otce Suchowolce zaskočila informace o smrti P. Stefana Niedzielaka v lednu 1989, další násilná smrt kněze na konci 80. let. Jednomu z přátel Włodzimierz Sikorovi mimo jiné řekl: „Smyčka kolem mne se stahuje. Cítím se osamělý a opuštěný. Žiju pod permanentním tlakem. Jako bych už cítil jejich dech...“ V té době jej zdrtila zpráva, že jeden z jeho blízkých přátel je spolupracovníkem SB a donáší na něj. Tuto informaci pravděpodobně obdržel od kapitána Tomasze Marowicze, pracovníka białostocké SB, se kterým se několikrát sešel a obdržel od něj dle tvrzení přátel důležité informace. Je otázkou, proč mu Marowicz prozradil identitu konfidenta SB. Je možné, že jej také varoval před akcí chystanou proti němu, nebo se pokusil zabránit zavraždění kněze. Každopádně kapitán Marowicz zemřel 25. ledna 1989 za velmi zvláštních okolností – dle oficiální vyšetřovací verze spáchal sebevraždu oběšením – byl nalezen v budově Bezpečnosti, s oprátkou na krku, zlámanými žebra a zkrvaveným obličejem. Podle některých tvrzení musel zemřít, protože odmítl splnit rozkaz – likvidaci P. Suchowolce.

29. ledna 1989 – poslední den svého života se P. Suchowolec necítil příliš dobře – zrušil plánovanou cestu s dělníky z Białystoku na mši za vlast do působiště kněze Jerzyho Popieluszka do kostela sv. Stanislava Kostky ve Varšavě. Odpoledne se krátce zastavil u přátel – rodiny Klimowiczů, kterým přivezl hromnice. Odjel s tím, že má před sebou ještě důležité setkání a přijede znovu večer. Kněze doprovodila domů na faru členka jeho osobní stráže Anna Kuczynská. Zde jej navštívil odpoledne neznámý muž a došlo mezi nimi k vyostřené rozmluvě. Kuczynská nerozuměla jejich slovům, ale slyšela pouze křičící hlasy a viděla následně na knězi, že je velmi rozruše-

Foto: archibial.pl

ný, kouřil cigarety a na ženu se nezvykle obořil, proč neumyla skleničky. Během odpoledne pak navštívil ještě sestřenici a zastavil se pozdě večer opět u rodiny Klimowiczů. Protože rodiče už spali, řekl jen jejich dceři, že jim potřebuje říct něco velmi důležitého a že se to nikdo nesmí dovědět. Neodhodlal se však říct jí, co má na srdci a odjel. Následně ještě zavolal, že v pořádku dojel domů. Měl plačtivý hlas a řekl, že se bál jít na faru, protože v okolí zase stálo známé auto.

Požár, láhev vodky a mlčící pes

30. ledna 1989 ráno nefungoval na faře, kde P. Suchowolec žil, elektrický proud a byl cítit zápach spáleniny. Na faře žili ještě další dva duchovní a farní hospodyně. První se probudil kolem 4.30 P. Edward Rafalo a následně hned vzbudil ostatní spolubydlící fary a společně se vydali do bytu P. Stanislava. Vyrázili dveře, neviděli

dým ani plameny, pouze cítili zápach sazí. Překvapilo je, že neštěká pes. Toho zanedlouho našli mrtvého. P. Suchowolec neležel v ložnici ve své posteli, ale jeho tělo našli na podlaze, zavinité v povlečení. Nejevil už známky života. Popálené ruce držely hlavu, měl obličej začerněný od sazí. Šokovaní spolubydlící volali ihned záchrannou službu a policii. Policisté brzy přišli s absurdním vysvětlením smrti kněze – udusil se spalinami v důsledku požáru, který vypukl v místnosti po vzplanutí plastové noční lampičky.

Úmrtí začala řešit okresní prokuratura v Białystoku. Provedená pitva potvrdila, že P. Suchowolec zemřel v důsledku udušení mezi 2-3 hodinou ranní – vdechováním oxidu uhličitého šířeného v jeho bytě během požáru. Na šíji a hrudi měl krvavé podlitiny, jež mohly vzniknout dle vyšetřovatelů jeho pádem a udeřením se o nábytek. Nebyly akceptovány připomínky rodiny zemřelého, že kromě postele se žádný nábytek, o který by se mohl udeřit, v pokoji nenacházel. V krvi zemřelého bylo prokázáno 1,5 promile alkoholu, v moči dokonce 1,8-1,9 promile. Dle verze prokuratury mohl vypít

Otec Stanislav se nechal před svými přáteli po dalších výpadech proti své osobě slyšet: „Smrti se nebojím, spíš toho, že bych skončil jako invalida.“

Nalezli řadu analogií mezi jeho smrtí a požáry dalších far, rovněž zkoumali předcházející útoky na kněze, opakované pokusy poškození jeho vozů, jež mělo evidentně způsobit jeho havárii.

před půlnocí sklenici čtyřicetiprocentní vodky, ale při prohlídce bytu se našla pouze prázdná malá láhev šampaňského o objemu 0,2 litru. Teprve později během další prohlídky byla nalezena láhev vodky, avšak čistá, zatímco ostatní věci byly pokryty sazemi. Blízcí a přátelé kněze také potvrdili, že rozhodně nepil alkohol, natož aby se opijel vodkou. Velmi podivnou okolností byla také skutečnost, že obyvatele fary neprobudil štěkáním pes, který by určitě cítil začínající požár. Už poslední den před osudnou nocí se doberman choval zvláštně, byl spavý a kněz jej dokonce přenášel v náručí.

Rukopis práce pracovníků SB

Pohřeb Otce Stanisława Suchowolce se konal dne 3. února 1989 v Białystoku v kostele, který byl jeho působišťem, a byl poté následně pohřben na zdejším hřbitově. Pohřbu se zúčastnili dva biskupové, 160 kněží, včetně dalšího kněze Solidarity Sylwestra Zycha, který zemřel o pár měsíců později, a také matky zavražděného kněze Jerzyho Popiełuska Mariany Popiełuszkó. Białostocká prokuratura přerušila v červnu 1989 vyšetřování okolností úmrtí P. Suchowolce s tím, že

příčinou požáru v bytě duchovního byla porucha – zkrat elektrického ohříváče, který následně vzplál, a vyloučila, že by existovaly důkazy pro podíl další osoby na smrti kněze. V roce 1991 po personálních změnách na prokuratuře byla zveřejněna zpráva, jež naznačovala, že vyšetřování okolností smrti P. Suchowolce bylo vedeno nedbale a začalo nové vyšetřování, během něhož vyšlo najevo, že příčinou požáru v bytě P. Suchowolce nebyl požár ohříváče Farel, ale že v bytě vzplála blíže nespecifikovaná tekutina, již někdo úmyslně zapálil. Svědectví také připojila farní hospodyně Marianna Kucová, jež uvedla, že v noci viděla se pohybovat v okolí fary 2 neznámé muže a 1 ženu. Fara byla obklopena vzrostlými stromy a nacházela se několik desítek metrů od kostela. Nebylo tedy obtížné do staré budovy v noci vniknout.

Dle nejnovějšího zkoumání vyšetřovatelů z Institutu paměti národa v Lublinu byl P. Suchowolec nepochybně zavražděn pracovníky SB. Nalezli řadu analogií mezi jeho smrtí a požáry dalších far, např. v Zbroszy Duzej a Podkowie Leśnej, zapálení automobilu arcibiskupa Henryka Gulbinowicza, rovněž zkoumali

předcházející útoky na kněze, opakované pokusy poškození jeho vozů, jež mělo evidentně způsobit jeho havárii. V četných anonyech a útocích jednoznačně identifikovali rukopis práce pracovníků SB, kteří se chtěli zbavit nepohodlného kněze. Ti pravděpodobně osudné noci vnikli do fary – uspali psa, buď využili spánku kněze anebo ho přinutili vypít alkohol, čímž jej omámili. Následně rozlili na více místech v bytě, včetně ohříváče, neznámou hořlavou tekutinu, kterou následně zapálili, odešli z bytu a zamkli. Veškeré stopy byly díky následnému požáru zlikvidovány. Stejně tak byl bohužel zlikvidován i spis duchovního vedený na něj u SB v 80. letech. Ani pracovníkům IPN se však nepodařilo identifikovat vrahy kněží P. Suchowolce, Niedzielačka a Zycha, jejichž násilná úmrtí v roce 1989 ukazují skutečnou tvář komunistického režimu i v posledních chvílích jeho existence a jeho nenávist k oponentům a katolické církvi.

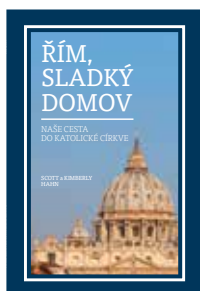
Vojtěch Vlček

Mgr. Vojtěch Vlček, historik a pedagog, spolupracovník Ústavu pro studium totalitních režimů

Z nabídky nakladatelství Axis

Arix – spolek pro dobrou literaturu • Jeneweinova 113/35, 617 00 Brno, tel.: 737 811 212, on-line knihkupectví: www.knihkupectvi.cz

Scott a Kimberly Hahn: Řím, sladký domov

Autobiografické svědectví pojednávající o dobrodružné duchovní pouti manželů. Jedním z cílů knihy je zdůvodnit a vysvětlit svým protestantským přátelům a bratřím v Kristu, proč se s takovou důsledností připojili ke katolické církvi.

Francisco Fernández Carvajal: Když nadšení pohasne

Rady, které jsou lékem na vlažnost, ale i na běžnou duchovní únavu. Kniha předkládá důvody radosti z následování Krista a varuje před nástrahami, které na člověka v duchovním životě čekají.

ODVAHA – VLASTNOST CHARAKTERNÍHO ČLOVĚKA

Představujeme 28 vlastností (ctností), kterými je budován dobrý lidský charakter, jak je přednášel pro mladé v Univerzitním pastoračním centru v Bratislavě kněz P. Milan Bubák SVD.

Krátce před smrtí roku 1963 zpívala na vrcholu Eiffelovy věže z obrovské plošiny, ze které měla Paříž jako na dlani. Muž, který ji v ten večer uváděl, Josef Kessel, byl při tom, když v jednom nočním klubu zpívala poprvé. Nyní nahlas vzpomínal. Připomněl si její zničenou tvář a vytahaný svetr, který tehdy nosila. Obojí bylo výslovným svědectvím utrpení, která prožívala v dětství. Mluvil o jejím hlase, který byl už tehdy naplněný „jedinečným géniem, který během celých těch let, která pak nastala, lidi tak moc dojímal.“ Vzdal poctu její přímo „neuvěřitelné odvaze“, s jakou se vyrovnávala s chudobou, slabostí a agoniami svého života. Stala se tak příkladem pro mnohé. Hovořil i o její disciplíně, kterou si poručila ve snaze dosáhnout ve zpěvu umělecké úrovně v nejvyšší možné míře. Během jejího pohřbu v roce následujícím se v Paříži život jakoby zastavil. Lidé vyšli do ulic, aby vzdali poslední poctu své milované *chanteuse*.

Pohnuté počátky

Narodila se do nesnesitelné chudoby jako Edith Giovanna Gassion 19. prosince 1915. Jméno dostala podle Edith Cavell, odvážné britské zdravotnice, kterou zavraždil jeden Němec samopalem, protože pomohla utéci několika vojákům spojeneckých jednotek. Edithina matka, prostitutka, ji opustila, když byla ještě nemluvnětem. Nejdříve se o ni starala její matka (babička). Jakmile se o ní dověděl její vlastní otec, který se vrátil z vojny, když jí byly dva roky a našel ji dokonce v zoufalém zdravotním stavu, tajně ji unesl. Svěřil ji do opatrování své matce,

Edith Piaf. Foto: wikimedia.org

která pracovala jako kuchařka v jedné poměrně bohaté rodině.

Ve věku tří let Edith nečekaně oslepla. Příčinou mohl být zánět oční rohovky, známý jako keratitida, s níž je tělo schopné se samo vyrovnat. V každém případě „dány“ v domě – které byly takřka jejími společnými „matkami“ – napadlo, že by mohla být uzdravena na přímluvu sv. Terezie z Lisieux. Proto ji vzaly do nedalekého města Lisieux a modlily se společně za zázrak. Za deset dní Edith opět viděla. Ženy pochopily, že se stal zázrak, a tak další neděli cestovaly znovu všechny do Lisieux, aby sv. Terezii – malé „květině“ – za něj poděkovaly. Sama Edith byla celý život přesvědčená, že její uzdravení bylo zázrakem. Dle jejího vlastního svědectví stále měla u sebe obrázek sv. Terezie.

Přijít o všechno

Jméno, dle kterého ji svět zná, bylo Piaf,

slangové francouzské slovo pro vrabce. Vybral je pro ni vlastník kabaretu, který Edith nabídl první šanci jako zpěvačce. Byla skutečně jako vrabec, ne vyšší než 145 cm a vážící něco přes 45 kg. Ač byla útlá, malé postavy, byla schopná nést přímo nesnesitelná břemena. Když muže, který ji angažoval a který jí pomáhal v kariéře zpěvačky, brutálně zavraždili zloději, byla uvězněna a obviněna jako první podezřelá. Když jí bylo 19 let, její jediné dítě zemřelo na meningitidu. Jeden z jejích mnoha milenců, světový mistr v boxu střední váhy Marcel Cerdan zemřel při havárii letadla. Edith se těžce zranila při třech autonehodách, trpěla při mnoha operacích a prodělala mnoho nemocí. I když její život byl jedno nepřetržené utrpení a zklamání, dokázala myslet i na jiné. Zpívala pro francouzské válečné zajatce během druhé světové války, dokonce mnoha z nich pomohla při útěku, ač nasazovala vlastní život.

Dát do zpěvu vše

Měla přímo neuvěřitelnou schopnost přetvářet svou bolest skrze hudbu, a tak

Měla přímo neuvěřitelnou schopnost přetvářet svou bolest skrze hudbu, a tak přinášet nejen sobě ale i milionům posluchačů naději a vzpruhu.

přinášet nejen sobě ale i milionům posluchačů naději a vzpruhu. Do zpěvu vkládala celou svou bytost. Slavný básník dramatik Jean Cocteau o ní jednou řekl: „Vždy, když zpívá, máte pocit, jakoby si z těla rvala naposledy svou duši.“ Nejvíc to bylo vidět, když zpívala písně, které složila sama, například velmi populární „La Vie en Rose“. Cocteau také jednou řekl: „Až jednou Edith Piaf zemře, část mne samého zemře s ní.“ Ironií je, že oba zemřeli ve stejný den.

Touha po odvaze

Během posledních měsíců života diktovala své paměti z nemocniční postele. Byly zveřejněny krátce po její smrti pod názvem *Můj život*. Když se dívala zpět na svůj život, poukázala na důležitou roli, kterou v jejích životních bojích hrála odvaha. „Je pravda, že jsem vždy toužila být odvážná“, napsala. „Říká se, že odvaha je mužská vlastnost. Ale já si myslím, že když jdou věci opravdu špatně (zle), ženy zápasí mnohem statečněji než muži. Je to věc zvyku, zvláště co se mne týká. Léta mé formace v životě nebyla nijak růžová.“ Její poslední paměti jsou zároveň i její zpovědi. Aniž by chtěla popírat své chyby, vyjádřila hlubokou naději, že snad i o ní budou jednou platit slova, která vystihují Marii Magdalenu: „Odpouštěj se jí mnohé hříchy, protože mnoho milovala“ (Lk 7,47).

Paní Marta

Dnes (13. prosince 2004) jsem pochovával paní, kterou mnozí dobře znáte, neboť sem do našeho centra chodila dost často. Jmenovala se Marta, bylo jí 64 let, byla lékařkou, kandidátkou věd, ale už víc jak 15 let byla částečně ochrnutá po mozkové příhodě. Dnes jsem se od jejích dětí dověděl, že mozkových příhod měla snad 8. Tu osmou nepřežila. Myslím, že jsme se k ní nechovali tak, jak by si byla zasloužila. Vnímali jsme ji jako těžce o berlích chodící a těžko se slovy vyjadřující ženu. Mnozí z vás jste si ji však

Foto: kaboompics / Pixabay

dost oblíbili. Chodila často i k nám do Petržalky, kde nám při svém pohybovém omezení pomáhala při úklidu kostela, ač jsme to od ní nežádali. A právě dnes jsem si – nevím, zda trochu pozdě – uvědomil celé její životní drama v plném rozsahu. Když ji postihla první mrtvice, opustil ji manžel. Zůstala ochrnutá se dvěma dětmi. Ale nevzdávala se. Nestáhla se v depresi na „okraj společnosti“ (cesty). Rozhodla se s odvahou bojovat proti své chorobě a nemohoucnosti. Nevím, zda jsme my z jejího okolí dokázali na tuto její snahu dostatečně odpovídat. Myslím, že ne. Z mnoha našich postojů mohla být klidně znechucena. Neudělala to. Její odvaha prát se s životem i s reakcemi okolí byla obdivuhodná. Myslím, že dnes na pohřbu jsme se všichni přítomní museli před ní dost stydět: za náš ne vždy adekvátní postoj vůči ní i za její odvahu, kterou my v mnoha menších problémech často tak moc postrádáme.

Síla lidského ducha

Život Edith Piaf i Marty je důkazem neznitelnosti lidského ducha: lidský duch může kvést i na nejnevhodnějších místech. Když má člověk odvahu, dokáže všechno. A neexistuje taková síla, kte-

rá by ho mohla zbrzdit nebo zničit. Jak jednou poznamenal Chesterton: „Když jsou semena v černé zemi schopná proměnit se na tak krásné růže, čím vším by se mohl stát člověk na své dlouhé pouti směrem ke hvězdám.“

KOMENTÁŘ

Odvaha není to stejné jako nebojácnost. Není to nepřítomnost strachu, ale jeho zvládnání. Je to „milost pod tlakem“, jak pravil Ernest Hemingway. Strach, jakmile se nechá bez kontroly, pronikne celého člověka a učiní jej neschopným inteligentně a účinně reagovat na těžké situace. Strach se zaměřuje na to, co se může pokazit, co by mohlo nevyjít. Tím se postaví do cesty důvěře člověka ve schopnost jít za tím, co je správné. Martin Luther King Jr. mluvil o potřebě budovat „hráze odvahy, které by zadržely povodně strachu“. Odvaha vystupuje nad strach. Kdybychom to mohli povědět vtipem: odvaha je strach, který se pomodlil a pak se pustil do akce.

Vnitřní boj

Když mluvíme o odvaze, máme tendenci o ní přemýšlet ve vojenských termínech. Kupříkladu máme chrabré bojovníky a udatné hrdiny, kteří se pevně postavili proti strašným a zákeřným protivníkům a nepřátelům. Z vojenské historie bychom mohli jmenovat mnoho takových hrdinů. Při činech některých z nich nám naskakuje husí kůže. Všichni tito lidé

Ale nevzdávala se. Nestáhla se v depresi na „okraj společnosti“ (cesty). Rozhodla se s odvahou bojovat proti své chorobě a nemohoucnosti.

byli skutečně odvážní. Odvaha však není omezená jen na vojenské úspěchy.

Emily Dickinson, drobná básnířka-samotářka, známá jako „krasavice z Amherstu“, neměla nikdy příležitost rozvinout v sobě odvahu, kterou potřebuje například voják na bojišti. Poznala však nepřátele duše a proti nim se musela postavit možná s ještě větší odvahou než voják na bojišti, aby byla schopná podívat se jim směle do očí a jasně je konfrontovat. Napsala o tom mnoho básní, ve kterých popisuje rytíře a hrdiny vnitřního boje.

Tmavé noci

Takovým nepřítelem duše může být kupříkladu něco, co na první pohled od nás výslovně nevyžaduje odvahu. Například úzkost, pochybnosti, znechucení, nejistoty a podobně. Jsou to těžké věci, ale nejsou jasně definované jako nepřátelé. Když se však na ně podíváme do hloubky, je nám jasné, že všechny nám hodně ztrpčují život. Proto nás staví před jasnou výzvu. Duchovní klasici hovoří o „tmavé noci duše“ a ta žádá odvahu, která je hodná hrdiny.

Co je „tmavá noc duše“? Je to neschopnost jít proti frustracím, pochybnostem, znechucením a jiným vnitřním tlakům, které nás nutí kapitulovat a zůstat v nečinné pasivitě. Jsou to věci, které nám připadají jako hora se strmým útesem a my po něm nejsme schopni vylézt. Zůstáváme tedy dole. Odvaha je prát se s těžkostmi, probudit v sobě vnitřního hrdinu a vsadit nejen na své skryté vnitřní zdroje, ale hlavně na Boha, který mne volá, abych šel dopředu, vždyť on je stále se mnou.

Hrdinství

Ve všech kulturách se vyskytují pohádky, mýty nebo příběhy, které vypráví o tzv. cestě hrdiny. Je to cesta, na kterou se musí vydat každý člověk (jednotlivec), když chce dozrát. Tato cesta má několik neměnných složek. Například Janko se vydá na cestu. Rozhodne se tak, protože chce-li dozrát, musí z rodičovského domu odejít. Loučí se s ním matka. Na cestě potká mudrce nebo jinou podobnou postavu, která mu dá např. prsten, kouzelnou hůl nebo zázračné boty, které

Emily Dickinson. Foto: wikimedia.org

mu mají pomoci, až mu bude úzko a nebude si vědět rady sám. Pak přijde do města, které je ve smutku, protože princeznu unesl sedmihlavý drak. On jej přemůže. Pomůže mu přitom zázračná věc (např. prsten), kterou dostal od mudrce. Osvobodí princeznu, dostane ji za ženu a vrátí se domů.

Symboły, použité v příběhu, nejsou bez významu: matka, se kterou se loučí, je definitivní přestřižení pupeční šňůry. Prsten (nebo jiná zázračná věc), který mu pomůže, když si sám nevystačí, je Boží milost. Drak je boj s temnou stránkou své vlastní bytosti. Je to konfrontace zla v sobě, které vyjde na povrch jen tehdy, když se člověk vydá na cestu (doma jej neznal). Princezna je objev ženské stránky ve vlastním nitru, což je také nutné pro vyvážený růst v integraci osobnosti. Tento příběh je jednoznačně o cestě, o pouti, o dozrávání a – hlavně – o odvaze.

Dr. Jekyll, Mr. Hyde

Spisovatel Robert Louis Stevenson byl jednou z nejobdivovanějších osobností v historii anglické literatury. Stal se však známým hlavně svou odvahou, kterou projevil nejen svou usilovnou prací, ale hlavně ve vyrovnávání s chatrným zdravím. Jeho nemoci mu neznemožnily pracovat, psát a ve svých knihách zkoumat hloubku lidského ducha. Je znám například svým dílem *Podivný příběh Dr. Jekylla a pana Hyda*, kde jako první popisuje temnou stránku člověka. Obě postavy – jedna pozitivní a druhá zákeřná – byly jedním a tím stejným člověkem.

Člověk potřebuje uznat, že taková je o něm pravda a snažit se – skrze tuto pravdu o sobě – ze své dvojitvárnosti vysvobodit. Stevenson byl přesvědčen, že každý člověk musí mít odvahu, aby se dokázal do takového boje pustit a úspěšně v něm pokračovat. Říkal, že normální,

Odvaha není vlastnost, kterou bychom potřebovali jen občas. Odvahu potřebujeme každý den – abychom dokázali žít, trpět, zápasit, ba i zemřít.

běžný člověk není o nic méně hodnotný a chvályhodný než například velký hrdina, jehož vítězství se hlučně oznamují davům. Běžný člověk bojuje ve skrytu, a o to je jeho hrdinství cennější.

Povolání k odvaze

Odvaha není vlastnost, kterou bychom potřebovali jen občas. Odvahu potřebujeme každý den – abychom dokázali žít, trpět, zápasit, ba i zemřít. Potřebujeme ji vlastně, abychom – jak říkají existencialisté – dokázali „být“. Winston Churchill považoval odvahu za „první mezi lidskými vlastnostmi, protože ona ručí za úspěch všech ostatních“. Scholastici nazvali odvahu „udatností“ a definovali ji jako ctnost, která člověka uschopňuje pevně a neochvějně se postavit tváří v tvář těžkostem a nebezpečím, které mu stojí v cestě směrem k povinností a dobru.

John F. Kennedy ve studii o politické odvaze, nazvané *Profiles of Courage*, za kterou dostal Pulitzerovu cenu, trvá na tom, že příležitosti k odvaze se vyskytují v životě každého jednoho z nás neustále. „Na to, abychom byli odvážní“, píše „není

třeba žádných výjimečných schopností, žádných zázračných návodů, žádné speciální kombinace času, místa či okolností“. Každý z nás má povinnost nalézat odvahu v každodenním životě, abychom tak byli schopni odolávat pokušení obětovat na oltář svou integritu v domnění, že si tak zabezpečíme lehčí život. Neudělal to, neboť věděl, že by nedosáhl své osobní integrity, tj. kompletnosti, celistvosti. Odvaha nám pomůže uchovat si před sebou i před druhými naši osobní hodnověrnost ve chvílích, kdy se nám bude zdát nejlepším řešením poddat se tomu, nač jsme zvyklí, co je nám známé nebo tomu, s čím se cítíme bezpeční. Jezuita John Powell říká, že každý z nás má svou tzv. „komfortní zónu“, tj. ohraničený prostor, kde se cítí dobře. Z toho prostoru vycházíme neradi, za jeho hranicemi se dobře necítíme. Jakmile však zůstaneme uvnitř, ustrneme a zakrníme. A možná i zemřeme. Proto je třeba hranice své komfortní zóny rozšiřovat. Známa pilotka Amelia Erhart trvala na tom, že bez odvahy není možné dosáhnout pocitu osobní spokojenosti. „Odvaha je cena, kterou od nás život žádá, abychom mohli získat klid“, píše. „Duše, která ji nezná, ne-

zná vysvobození od malých věcí.“ Je pravda, že mnoho věcí je lehčích než ty, které stojí před námi jako povinnost nebo ideál. Pro Janka z pohádky by bylo lepší nevydat se na cestu a zůstat doma za pečující mámy.

Sáhnout na hvězdy

Naše narození je vysvobozením ze světa, kde vše, co potřebujeme je nám systematicky poskytováno. Každý krok v procesu, kdy se stáváme dospělými, žádá porodní bolesti toho či onoho druhu. Není možné dosáhnout hvězd, když se napřed neosvobodíme od toho, co nás drží dole při zemi. Odvaha je i osvobozením i dobrodružstvím.

Jsi odvážný? Chceš být odvážný? Učili tě odvaze? Neutíkáš před výzvami života? Před pozváním? Před činnostmi, které v tobě rozvinou to nejlepší, co v sobě nosíš?

Čeho se bojíš? Co můžeš ztratit? A co získat? Nejsi vnitřně nespokojený? Není to proto, že jsi zbabělý? Jak se vyrovnáváš se životními těžkostmi? Nekapituluješ před nimi? Umíš i navzdory utrpením vidět za horizonty? Prosiš Ducha Svatého o odvahu?

Přeložila Sylva Bernardová

Zpracováno podle DeMarco, Donald.

The Heart of Virtue: Lessons from Life and Literature Illustrating the Beauty and Value of Moral Character. San Francisco:

Ignatius Press, 1996.

YDÁVAT SVĚDECTVÍ příprava na mimořádný misijní měsíc říjen 2019

Milí čtenáři,

protože v letošním roce budeme v říjnu prožívat papežem Františkem vyhlášený mimořádný misijní měsíc, rozhodli jsme se vás do příprav a v našem případě tedy především do obsahu *RC Monitoru* aktivně zapojit. Arcibiskup Jan Graubner v pastýřském listu k tomuto tématu mj. vyzval, abychom „**dělali běžné věci s misijní horlivostí**“. Jsme si jisti, že s tím máte aktivní zkušenost a snažíte se o to.

Chceme vás požádat o krátká osobní svědectví a příběhy z vašeho života, kdy jste se ocitli v situaci, že jste svým postojem vyjádřili, komu jste uvěřili a proč jednáte možná jinak, než ostatní. A tím se třeba i povedlo lidem kolem vás ke Kristu přiblížit. Víru si nemůžeme nechávat jen pro sebe. Tím, že ji dáváme dále, ona také významně roste.

Napište nám na redakce@rcmonitor.cz nebo na poštovní adresu! Vaše příspěvky pomohou druhým i nám!

redakce *RC Monitoru*

Foto: Grant Whitty / Unsplash

TRENDY DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI

Slovo rodina se skloňuje čím dál víc. A je to skvělé! Někdy se samozřejmě zneužívá, např. při aktuálních snahách redefinovat rodinu a manželství, ale je vidět, že **do politiky přichází zdravé signály od nás, obyčejných lidí, kteří právě v rodinách žijeme, známe je zblízka a vidíme, co potřebují. Politik si pak přidá ještě nadčasové konotace** a nemůže překvapit, že např. senátor a hejtman Zlínského kraje Jiří Čunek se „nehodlá smířit s tím, že český národ vymře“: „Je nezbytně nutné, aby vláda přijala opatření, která povedou k významnému nárůstu porodnosti, a zároveň umožní přijetí zahraničních občanů, především z křesťanských zemí, tedy nám nábožensky a kulturně blízkých.“

Viktor Orbán v Maďarsku řeší podobný problém, míra porodnosti tam je jedna z nejnižších v EU. Přišel s tím, že **ženy se 4 dětmi nebudou navždy platit daně. Rodinám s nejméně 2 dětmi nabídne dotované půjčky pro pořízení bydlení. Rodiny se 3 a více dětmi dostanou příspěvek na koupi auta.** Aby podpořil manželství, nabízí ženám pod 40 let věku, které se poprvé vdávají, půjčku 10 milionů forintů s velmi nízkým úrokem. Frajer, co říkáte?

Na druhou stranu strmě narůstá např. počet ubytovacích zařízení, kde mají **rodiny s dětmi vstup zakázán** (mohou singles, bezdětní, senioři a samozřejmě zvířata) a stává se i to, že na sídlišti, kde je jediný kopec na sánkování pro děti, je z něj (a jenom z něj) sníh pečlivě odházen, aby děti pod okny paneláku nejasaly.

Světlé zítřky budují v Düsseldorfu. Základní škola M. Luthera vyhlásila Den teplých svetřů. Oznámila rodičům, že budou ve škole vypnutá veškerá topení. **Děti se tak budou učit bojovat proti klimatické změně... vlastními těly.**

Foto: freestocks.org / Unsplash

Psychiatr Radkin Honzák se zeptal, zda je ve „slušné společnosti“ někdo, kdo dokáže oslovit voliče Andreje Babiše a Miloše Zemana za účelem změny volebních preferencí. Je zajímavé analyzovat Honzákovu „slušnou společnost“. Tu práci si dal autor textu na webu *Neviditelný pes* a rozkryl, že se jedná o „salonní levici“. A jaká je její ideová nabídka? „Připomíná návštěvu v domě hrůzy plném multikulturních strašidel. Hned u vchodu návštěvníkovi vrazí do ruky slovník zakázaných slov. Z prvního temného kouta natahuje ruku Juncker a strká jim k podpisu smlouvu o euru, **za rohem ječí třetí pohlaví, že řešení na všechno je inkluze a kvóta, Bílá paní mumlá cosi o sirotcích ze Sýrie, ze sklepa to hřmí „prýč s jádrem“ a na půdě se ozývá kvílení Me Tooóóó.**“

Rozverně mládí lze vypořadovat na

nápadu, který do světa vypustil kandidát do zastupitelstva v Praze Filip Hausknecht. Trápí ho bytová krize, ale „mohla by se řešit **vyvlastněním soukromých bytů**, které majitelé dostatečně nevyužívají. Institut vyvlastňování by se měl používat u bytů, které jsou drženy na investice prázdné, nebo porušují zákony krátkodobým pronajímáním.“

A dobrá zpráva na závěr: **Věřící lidé jsou více občansky a společensky založeni než nevěřící, a i proto jsou ve svém životě šťastnější, tvrdí výsledky studie Pew Research Center.** „Výsledky ukázaly, že nábožensky angažovaní lidé se více druží ve společnosti, pravidelně chodí k volbám nebo se zapojují do různých společenských aktivit ve své komunitě. Naproti tomu ateisté v tomhle ohledu značně zaostávají.“

(zd)